

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

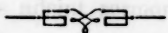
BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10;
ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI *equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem*

ROMA — *Via Alessandrina, 87* — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA	IN ANGLIA	IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAЕ SEPTEMTR.	IN GERMANIA	IN CANADA
Apud GEBETHNER ET WOLF	Apud BURNS AND OATES	Apud FRIDERICUM PUSTET	Apud FRIDERICUM PUSTET	Apud LIBRAIRIE GRANGER FRÈRES
VARSAVIAE POLONORUM	LONDON W.	S. Sedis, Apost et S. Rituum Congr. Typogr.	S. Sedis Apost et S. Rituum Congr. Typogr.	MONTREAL
Bokowskie Przedmiescie, 15	28, Orchard Street.	NEW YORK 52, Barclay Street.	CINCINNATI 436, Main Street.	1699, Rue Notre-Dame.
			RATISBONAE in BAVARIA	

RERUM INDEX

DE MATURANDO FOEDERE LATINE LOQUENTIUM	I. Tasset.
DE INGENIUS ARTIBUS CHRISTIANO MORE EXERCENDIS	I. Antonelli.
LATINAE ADNOTATIUNCULAE. De vocibus <i>sinistra, laeva, dextra</i> ... ad auspicia attinentibus, apud Vergilium, aliosque romanos scri- ptores	A. Allaria.
AURI CONTEMPTUS	A. Bonuccelli.
EX AMERICIS. De Catholicorum magistrorum Washingtoniensi coetu.	H. Doswald.
TIBURTINUM ESTENSE	H.D.V. Pieralice.
DE «SYMBOLISMO»	Senior.
FABULAE SELECTAE FONTANII A IOANNE BAPT. GIRAUD LATINE REDDITAE .	Fr. Xav. Reuss.
PAUCA DE FLORIBUS ALPINIS	F. Carinthiacus.
RICHARDUS WAGNERIUS DOMI	A. Costaggini.
NUPERA IN INSULA CRETA EFFOSIONES	G. P.
ANNALES	Propolicola.
PUBLICI PER ORBEM COETUS LEGIBUS FERENDIS	Scriba.
AENIGMATA	Fr. Palata.

In secunda operculi pagina:

PROSPECTUS NOVAE SUBNOTATIONIS COMM. VOX URBIS A KAL. IULIIS
AD EXPLETUM ANNUM MCMII.

In tertia operculi pagina:

VARIA - IOCI .....

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI.

P. d. V.

ROMAE

EX OFFICINA PACIS, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

M CMII

Ciapponi Franciscus et Soc.

OFFICINA

ANGLYPTIS, GENNIS CONCHISQUE CAELANDIS

PRAESERTIM IN REDDENDIS FIGURIS

PHOTOGRAPHICE EXPRESSIS

TENTATIVUM IN PRETIO — DILIGENTIA IN OPERE

ROMAE — VIA SISTINA, 129 — ROMAE

LIBER (vulgo "ALBUM")
praecipua Urbis referens, pulchritudine insignis atque, commentarii *Vox Urbis* moderatore iubente, expresse conflatus, apud eundem commentarii administratorem, ROMAE, VIA ALESSANDRINA, 87, ven. lib. 1.50.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

ROMAE — Via Alessandrina, 87

**PROSPECTUS NOVAE SUBNOTATIONIS
A KAL. IULIIS USQUE AD EXPLETUM ANNUM MCML**

(Vid. in secunda operculi pagina).

FIGURAE URBIS ROMAE

ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE

COLLECTIONES VARIAE ET NUMERO ET PRETIO

Venit apud comm. VOX URBIS Administratorem.

URBIS E IANICULO MONTE PROSPECTUS

(in 110 X 80)

qui sociis commentarii VOX URBIS dono datus est,

venit singillatim L. 2.50

apud comm. VOX URBIS Administratorem.

Si quis plura requirit huius prospectus exemplaria

ea singula accipiet pretio.

Sociis qui in Nordica America versantur vehementer commendamus quod a Sodalibus Carmelitis novissime institutum est ac regitur

COLLEGIUM SANCTI CYRILLI

ad liberalem eandemque Christianam et nostrae aetati aptam institutionem iuvenibus comparandam.

Prospectus studiorum et regularum, quae collegium moderantur, petatur ab ipsius Collegii Preside, 6413 Star Avenue (Woodlawn) — Chicago, Illinois.

LE LAUDI LATINE IL CANTICO DEL SOLE

S. FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncola, 1937

Hoc libello praeter vnum praefationem a Paulo Sabatier, viro rei longe peritissimo, conscriptam, continentur laudes latinae cum interpretatione italiana, Canticum Solis, necnon illa Speculi perfectionis capita, quae Carduci originem exponunt, aliisque permulta. Libellum, quem proxime illi subsequenter ad parvam Bibliothecam Franciscanam comparandam, Iulius Salvadori, literis tradendis doctor egregius, maxima edidit cura. Romae apud commentarii *Vox Urbis* Administratorem venit L. 0.50, in pauperum levamen.

PHILIPPUS VITI Eques

MARMORARIUS

ROMAE - Via Alessandrina N. 51, 52 - ROMAE

Affabre sculpsit quae sunt ad simulacra, altaria, sacella, aediculas, uti patet ex operibus erectis aut reffectis in Basilica Lateranensi, Liberiana, Laurentiana extra muros, Transtiberina, Eudoxiana, etc.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:

ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

DE NATURANDO FOEDERE LATINE LOQUENTUM.

IACOBUS TASSETIUS HYACINTHO DE VECCHI PIERALICE S. d.

Non solam voluptatem ex tuis litteris (1), sed verecundiam percepi, quum quia laudari a gravibus viris insolitum mihi, periculosum et officii plenum videtur, tum quod partem intellexi te velle a me suscipi in ea re maxima, quam tu collegaeque tui ingenti animo meditamini. Huic autem consilio, quamvis assidue studeam, tecum tamen cum prudentibus collegis praeesse nolim, quum ita sim, perlectis scriptionibus vestris, perpensaque Petri Angelini *Profecta Latinitate*, latinitatis ipse gnarus, ut quanta sit doctrina vestra, quantusque meae disciplinae defectus, probe intelligam. Attamen auctus gratia et voluntate vestra, sententiam, quam me rogare videris, dicam plane et breviter.

Multi nobiscum, terrarum multarum incolae, romano pariter ingenio cultuque praediti, in societatem eunctorum sermone latino utentium per totum orbem uno regimine confirmandam votis cogitatisque conspirant. Sic *Tusculanum* Philadelpiae, artium romanarum collegium, re licet nondum stet, propter ipsam magnitudinem propositi, voluntate tamen nonnullorum iamdiu aedificari animis coepit. Sic Iacobeae Chileni Academiam, faustissimo Leonis XIII omine dictam, instituere. Prorsus Limbacenses Epistolarii, Voldemaro Lommatio in Saxonia curante, late viis tabellariis diffundunt latinas litteras. Variis autem illis coetibus, quamvis egregii sint, et immensum, si sapiant, patens sibi futurum prospiciant, haec tamen summa deest auctoritas, quae unius Romae est.

Quare agite, Quirites, quum sopiti nuper corporis romani iacentia orbi membra moveri in Patagonia aut in Hereynia videtis, signa expectati etiam capitis date. Vocate gentes ad societatem finibus legibusque latissimam, cuius sit propositum servare, augere, ad nostri temporis usum deducere sermonem latinum humano generi commodum.

Foedus ad epistolas commodius perferendas *Tabellarium* gentes ante hos XXV annos inie-

runt: quidni iam sermonis societas communi gentium consilio oriatur? Europaeam vulgo dictam « culturam » esse natura sua romanam nemo sapiens negat. Europaeos colonosque suos, licet sexcentis ex nationibus ortos, at disciplina, legibus, longa maiorum serie, gestis denique propriis Romanos esse recentiores, manifestum cuilibet exploranti prodit. Romanos sermone suo urbano, perfecto atque constanti, uti inter se expedire, ratio, rerum cognitio, multorum saeculorum experientia, interna externaque exempla docent. Nihil porro directius ad hoc pertinet quam foedus latine loquentium. Ergo ubicunque plures adsint sermonis latini cultores, *urbi et orbi*, convenient et saepius colloquantur: sic conventu diuturno atque universali nascetur ad pronuntiationem

usus,

Quem penes arbitrium est, et ius, et norma loquendi.

Tu vero, Hyacinthe mi, qui plurimis viribus tuis uti potes, voca contionem collegarum, alloquere familiares tuos, fautores nostrae rei, prudentesque omnes, et cura cum illis, ut renascentis illius foederis Latii caput Romae continuo surgat. Vale.

Vox Urbis, quae annum iam quintum, operam et laborem difficillimum ad rem ab humanissimo socio suo hodie agitatam non sine magna mercede confert, ipsius Iacobi Tassetii verbis plaudit ex animo. Sed tamen duo haec obicere audet: Ecquid amplius sibi agendum, ut foedus per commentarium suum latius in dies constituatur? Ecquid denique cavendum, ut propositi summa, si non omnium doctorum, at certe plurimorum fiat? - Hoc enim persuasum habet et candide, quamvis aegre, fatetur, singularem latini sermonis imaginem animo et cogitatione a se conceptam haud satis per orbem inter eruditos communem haberi; apud eos praesertim - idque summopere dolendum -, quibus magis cordi esse deberet.

Argumentum profecto dignum est animadversione subtili, graviusque disceptatione; quam cum indicimus et liberam in commentario nostro constituimus, certiores volumus socios omnes, eosque qui incoepum nostrum benevolentia prosequuntur, nos in primos ordines continenter ituros, neque ab agmine nisi fractos recessuros.

DE INGENUIS ARTIBUS

CHRISTIANO MORE EXERCENDIS (1)

Scripturo iterum de ingenuis artibus praebet argumentum aetate. Iamvero dum viri omnes ac res in unum tendunt, ut ditiores hominum statum beatioremque vitam faciant, in idem etiam cogere artifices non pauci praesumunt. Poetam invocant plures, qui veluti divinus augur novae humanitatis carmina dicat properetque versibus fata. Cupiunt eidem esse fratres milesiarum fabularum scriptores; pictores atque sculptores hortantur ut eadem mente fingant formas, musicisque modis, qui calleat, ut molliat animos, ut erigat in novas spes volunt. Optima ista quidem, sed non per fas et nefas quaerenda; neque improbandum quidquid flexam per viam forte procedat, dummodo non iniquam, non impiam, dummodo floridam, aulentem, iucundam.

Non iterum, aedepol, questus sacerdotum pulchrarum rerum ineptos, qui se autumant quasi divinam inter barbaros cives vivere vitam: vivant illi, dum liceat, legibus soluti, quousque saltem alienas res non diripiant, vel armata manu in civem impetum faciant. Pulchri enim huiusmodi experimenta libere aggredi vigiles urbani non sinent. Sed palam contra teneo artificii munus non esse conlatum ut singulos vitae eventus perscrutetur oculis, reddatque verbis aut coloribus, ut erigat omnes miseros, ut humiliores hortetur ad consequendas manus. Faciat quidem si lubet, atque si pulchre fecerit, plausus operis iure excipiet: at si alias egerit, non ideo sanus labor eius censendus est, neque aberrans ab officio quod in communitate vivendi ille gerit.

Commerciis nimium late proVectis, vel incuria omnium rerum nisi pecuniae, factum puto ut tangere manu bona, ut igni probare et tamquam examinare studeamus, nihilque iam sit in pretium quod certis nummis non veniat. Inde equidem natum novissimum hoc agmen magistrorum, qui praedicant ipsis artificibus omnem lapidem esse movendum, ut commune bonum provehatur.

Sed res omnino e diametro sese habet: singulis enim ingenuis artibus sunt certi modi certaeque vires et lacerti, quibus utamur ad vitam. Litteris, puta, exercendis, quoniam de his melius loquimur, rerum per philosophiam cognitio praecedat oportet, historia praebeat res, suppedient opem naturales disciplinae. Quo fit ut privatae vitae quasi diurna enarratio litteris et maneat simul, simalque earum opera commutetur vivendi genus: in orbem mutan-

(1) Cfr. an. V, num. XIV.

(1) Cf. num. XIV.

AD MAGIS MAGISQUE
"VOX URBIS", COMMENTARII PROPAGATIONEM AUGENDAM
NOVA INDICTA EST SUBNOTATIO

BIS IN MENSE PRODIT

A KALENDIS IULIIS USQUE AD EXPLETUM ANNUM MCMII
(NUM. XIII-XXIV).

UT ACCEDERE OMNES POSSINT

SUBNOTATIONIS PRETIUM CONSTITUTUM EST:

IN CANADA	IN GERMANIA	IN CIVITATIBUS FOEDERATIS	IN ANGLIA	IN RUSSIA
Libel. 2,50	Mar. 2	Sch. 2	Rubl. 1	Cor. 2 1/2

REDEM INDEX

Qui insolita, gratuita paene, huius con-
sociationis ratione frui volunt, nulla inter-
posita mora, *nomen suum cum pretio recto tramite*
mittant ad

ARISTIDEM LEONORI EQUITEM

COMMENTARII "VOX URBIS", POSSESSOREM ET ADMINISTRATOREM,

ROMAM, via Alessandrina 87.

prospera existimantur quoniam laeva (uti iam diximus) parte mundi ortus est». Unde ratio discrepantiae quae obtinet in loquendo Grecos inter ac Romanos, ex hoc orta esse videtur, quod illi ad septemtrionem (ἀρκτον), isti ad meridiem (μεσημβριον) se converterent.

Scrip. Aug. Taurinorum.

ANTONIUS ALLARIA.

AURI CONTEMPTUS.

*Concidat quisquis prior irreperitum
Protulit terris, ubi crevit, aurum;
Nec Noti parcant cineri, nec ultrix
Unda sepulto.*

*Ille non notam scelerum cohortem
Intulit genti, Furiis reclusit
Tartarum, et Fraudi simul, atque Morti
Tradidit arma,*

*Unde fraterno caderet furore
Frater, et reges tremere verendi,
Ac Themis rursum fugiens supernas
Scanderet aedes.*

*Rectius quanto lare sub modesto
Vita! Paupertas sine labe dulcis;
Nec Deos, quod nunc satis est, rogantem
Somnia terrent.*

*Testis Augusti cupidus repente
Alphius (1) tecti, gregis et Sabini;
Seu per umbras aveau vagari
Amite sylvas.*

*Idibus Romam, patriasque sedes
Odit, exultatque animo futurus
Rusticus; iam iamque novus beato
Vivit in agro.*

*Nil sapit prudens, nisi rus, benigne
Unde opes manant, et amica ruri
Pax; ubi vernis mediis protervis
Sub lare parvo,*

*Se beatorum numero reponit:
Hic boves verso reduces aratro,
Rusticam et prolem videt, atque matrem
Solibus ustam.*

*Ipsa quin vites, teneras et ulmos
Inserit, gaudensque manu racemos
Carpit, aut lanas ovium bisulci
Forcipe tondet.*

*At simul fulsere iterum kalendae,
Immemor ruris locat auspicatum
Aurum, et invisa miserum tyrannus
Haeret in urbe.*

A. BONUCELLI S. P.

EX AMERICIS (1)

De Catholicorum magistrorum
Washingtoniensi coetu.

QUID hisce temporibus pluri interest hominum, quam quoniam ritu pueri ad vitam eamque hodiernam agendam instituantur? Rei quidem gravitas humeros premit, premitque tamen gravius educandi modus eo instituendus, ut et indolis virtuti et hodierno rerum usui sit accommodatus. Catholici, quum id haberent perspectum simulque cognitum, dubia communi iudicio de medio tolli, quattuor ante annos constituerunt, ut unoquoque anno cuncta catholicorum ephebea ad urbem ante constitutam mitterent legatos, qui de puerorum institutione deliberarent, atque utilia, siqua essent, proponerent. Conaty, qui episcopus clarissimus catholico athenaeo Washingtoniensi praeest, huius incepti dux est declaratus. Proximis igitur diebus plures, — ad sexaginta — catholicorum ephebeorum legati hanc in urbem denno convenere, ut, Conatio ipso praeside, scholis et litterarum collegiis consulerent. Adui et ego in conventu illo non tam disputaturus, quam seniores disputantes audire, ibique quamvis concilio perdurante lingua ad loquendum saepius pruriret, me tamen nescio qua vi cohibui. Haec vero digna duco, quae in concilio peracta omnibus innotescant.

Sciant imprimis lectores, hac in nostra republica duos esse scholarum ordines; alterum publicum, qui vocatur et ad quem, amota religione, omnibus variarum religionum aeclesiis patet aditus; alterum catholicum, quem constituerunt et regunt catholici, ne ipsorum pueri fidem perinde et sese perdant. Catholici, quam suas sustinent scholas, legibus tamen coacti sunt, ut scholis publicis vectigalia impendant. Impendunt, aegre licet, catholici; verum quasi fidei gratia pecuniam flocci faciant, scholas suas retinent, studentque magnopere id efficere, ut civitas a tanta iniuria abtineat. Sequitur deinde, ut duo scholarum ordines saepius inter sese comparentur, uter tandem sit praestantior.

Exarsit in concilio acris disputatio, quae qualisque sit educatio. Re rite perpensa inter omnes convenit, eam re esse et iure appellari educationem, quae non tantum mentem variarum rerum cognitione compleret, sed etiam, et id maxime, indolis virtutem formaret atque universam rerum cognitionem uno philosophiae vinculo teneret devinctam. Qua in re scholas catholicas publicis scholis longe antecedere; has enim, philosophia pariter et indole neglecta, vertices vacuos multis variisque rebus referre, atque res nulla coniunctione sociare; illas contra indolis virtutem et philosophiam, eamque religione Christiana enixam, excolere, qua omnia alia coniungerent et « unum » quoddam efficerent. Quo fieri, ut ephebus catholicus non solum rerum cognitione esset refertus, sed etiam indolis virtute constans et firmus, atque non tantum res rite sciret, sed etiam earum principia earumque ad alia affinitatem facile perspiceret.

(1) Litterae hae serius ad nos delatae sunt, quam ut in superiore numero ederentur. Sciat cl. scriptor, ne nos negligentiae nota afficiat.

Haec quidem in collegiis catholicis educatio; sed etiam in minoribus catholicorum scholis educatio est tanta quam ipsae civitates agnoscant atque laudent. Attamen non negamus publica collegia divitiis opibusque multo praestare collegiis catholicis; non negamus eadem collegia publica maiore cum cura, quam catholica, physica explorare, naturam indagare, nova detegere. Eorum tamen aspernamur educationem, quae, ipsis testibus, nil aliud est, quam usu et experiendo rerum notitiam comparare.

Concilium deinde quam maxime enitendum censuit, ut peritis et veris magistris utantur scholae. Magistrum esse scholam, et, magistro perito absente, scholam, quamvis magnificum esset aedificium, nil prorsus valere; magistros igitur in athenaeis esse erudiendos eosque solos in posterum adhibendos. Porro multa alia, de humana societate, de historia, etc., in certamen sunt provocata. Quae quum praetermittam, velim lectores id animadvertant, quod magis ad nos pertinet. Quum enim nonnulli magistri asseverassent, graecas litteras atque latinas et humanitati et mentis virtuti multum prodesse, quidam huiusce temporis animo commotus ad hunc modum declamavit: « Ubi terrarum, — inquit —, vitam degimus, apud Romanos an apud Americanos? In Americis lingua utimur anglica, qua cogitata in aliorum mentes transmittimus, qua cives alloquimur, qua negotia conficimus. Patet itaque anglicam linguam, omnibus aliis linguis posthabitis, maxima cum cura esse colendam, quamvis ea ad hoc tempus emortuis linguis locum cesserit. Quo venit, ut sacerdotes, anglica lingua omnia, tempus et oleum in ediscendis linguis emortuis penderent, et quum in publicum prodirent, anglice vix possent concionari!... ». Cui haec respondere iuvat. Quum nemo sanus neget, propriam cuiusvis nationis linguam imprimis esse excolendam, nemo sanus pariter neget, linguam cuiuslibet nationis esse linguam, atque cunctas linguas uno esse fundamento suffultas.

Quod linguarum fundamentum, quum in antiquis linguis constructum a Graecis et a Romanis effossum esset, graeca via et latina adimus; haec via omnibus etiam pueris patet, quum arabica et hebraica multis plerumque sint oclusae. Quo propius autem ad fundamentum accedimus, eo clarius totam linguae structuram perspicimus. Ideoque affirmo, tantum abesse, ut graecae litterae atque latinae anglis obsint litteris, ut si quis graecae et latinae linguae imperitus sit, nec anglicae linguae vere peritus esse queat. Nonne praestantissimus quisque scriptor anglicus, graecae erat et latinae linguae peritissimus? Quae quum ita sint, enascitur conclusio, sacerdotes anglicam linguam non eo nescire, quod antiquis et emortuis linguis plus temporis dederint, sed, candide fateamur, eo quod neque antiquas litteras, neque anglicas rite coluerint. Plura addere taedet; verum si quis me urgeat, rem re demonstrabo.

Haec quidem hactenus. Washingtoniensi coetus sine dubio effecit, ut varii varia disputarent doctores, sed num quidquam re utile ex conventu in scholas devenerit, sane dubito. Verba plerumque et verba in coetibus; praeterea nihil!

(1) Alphius Horatianus, ex quo novi sapientis imaginem consilio desumpsimus.

tur undae quae ex populo ad artifices, ab artifice ad populum fluxae redeunt. Nihil igitur obstat quominus scriptor ad populares descendat, exque eorum moribus quid mox scribat seligat; at lubet etiam vagari per aethera, per abacta tempora remeare, latebras terrarum enarrare divino afflatu musarum: alterutrum si fecerit, par opus erit pariterque civibus salubre. Utrumque genus itaque scribendi communitati aptum censeo, primum vero popolare melius dixerim. Ut autem sit christiano viro probatum, oportet illud ad ea quae sunt spiritus non fracto volatu suspicere, aeterna semper quodammodo intueri, dum pereant manus marmor. Dum contendimus enim de pulchri atque recti praeceptis, terrenarum rerum opalescentiae pugna agitur; cuius impio studio recens omnis negata erat, quae oculis subiecta non sint. Quapropter si poeta cecinerit animae triumphos, erit et ille optime de re publica meritis, atque de re christiana simul. Unde sciat quisquis ad hoc sacerdotium artium liberalium sit vocatus, non tantum bonum opus sese facere posse si popularium doloribus prospiciat, sed etiam si subveniat animorum necessitatibus.

Neque enim semel diximus, fas esse nemini paece tantum vivere, sed oportere coniunctim ut invenit animus civium atque extollatur. Neque discrimen hoc, quod imminere saeculo creditur ex humiliorum turba, de bonis tantum est, sed de religionis quoque atque de doctrinis agitur lucta. Quae igitur scripta mores attingunt eodem studio diffundi ea decet quo evigiletur libelli de rationibus dominicis aut de operationum mercede.

Sed, post dolori, animorum egestate non plebs tantum laborat, verum et honestiores per sepe vix optimates, qui otiosam vitam perfruant, adolescentuli qui in studiis incumbentes aberrant a veritate, nobiles matronae, quae periculis fabulis utuntur passim ad mentis oblectamentum. Nam itaque singulis hisce sileat eximio artificis verbum, an ipsis quoque cavet? Faciat sermo artifex atque optime faciat ut, invet opus sua omnes civium ordines; quod si epigrammata delicta non enarraverit, multum tamen aliunde de republica mereri poterit.

I. ANTONELLI.

LATINAE ADNOTATIUNCULAE

De vocibus *sinistra*, *laeva*, *dextra*... ad auspicia adducuntur, apud Vergilium, aliosque Romanos scriptores.

Eam quam Cicero «verborum latitudinem» appellat, quamque vel ipse (1) praese habuit, quam fulmen «auspiciis, augurium» dixit quamlibet divinationem (2), utor ego, de auguriis auspiciisve loquens.

Quid vero Augures? Ipsorum erat, prouti patet, ex avium volata, gesta, cantu, futura praenunciare, illudque sic fieri rebantur: Sedens augur, toga augurali amictus, Orientem versus prospiciens, litao (h. e. baculo incurvo), certam caeli partem (templum) designabat (3). Tam diligentissime observabat quae aves, quo

gestu cantu (oscines), quaque parte huius templi se ostenderent (praepetes) (1); signa autem laeva plerumque felicia, dextra vero infelicia habebantur.

Quod ita Vergilius senserit, confirmo, ac ne longius ab incepto trahar, ecce (2):

.....si quem

Numina laeva sinunt, auditque vocatus Apollo.

Servio excepto, fere omnes in malam partem intellexerunt explicatores, ut et Mancinellus, et Ascensius, Ellius, Ruens, ipseque Gellius hunc versum sic interpretatus (3): «Vis erat quorundam Deorum, in laedendo magis quam in invando potens... nam Deos quosdam, ne obsessent placabant» (4). Interque nostros cl. v. Arcangeli, Galloni, Strocchi, Bertini, alique paene innumeri in eandem sententiam conspirant. Quod autem Plutonium, Furiis, ceteraque inferorum Numina laeva et adversa hominibus habita fuissent, neminem latere posse puto; testatur enim Arnobius (5). Is igitur ego quoque sum qui hic Numina laeva per quandam veluti *ἀντίθετον* cum Apolline vocato, consona esse quam maxime putem. Itidem (6):

Saepe malum hoc.....

Saepe sinistra caeva praedixit ab ilice cornix,

quamvis hic versus (ut refert Mancinellus), non omnibus textibus inest, authenticum tamen eum videtur proclamare Pierius. Huc accedit Ovidiana mens (7):

*Evenient, dedit ipse mihi modo signa futuri
Phoebus, et a laeva, moesta volavit avis.*

Alia passim huiusmodi afferre possum, quae brevitate studiosos omitto.

Sed ad nostri augurii consuetudinem (ut verbis Ciceronis utar), dixit Vergilius (8):

Quod nisi me....

*Ante sinistra caeva monuisset ab ilice cornix,
Nec tuus hic Moeris.....*

Hic, sinistram cornicem eam fuisse quae Menalcam servasset luce patet clarius; ipsi enim, n. Vergilio moriendum (9), n. ab ea monitus fuisset ut ab occursu litigiosi militis abstineret. Argumentum confirmant alia passim loca ex *Aeneide* deprompta, uti videre est (10):

.....subitoque fragore,

Intonuit laevum.....

Haec iterat Vergilius (11):

.....genitor de parte serena,

Intonuit laevum..... (12)

Hic, inquit Servius, laevum sonat prosperum; nam quae sinistra nobis videntur intuentibus caelum, illic dextra sunt, non quod sinistra bona sunt, sed quod dextra caeli nobis sinistra sunt. Donatus quoque tenet, in sacris signis dextram dantis laevam petentis esse. Sed Servius ad versum quem attuli (13) parum diligenter vi-

(1) Cfr. Cic., *de Div.* I: cornix a sinistra, corvus a dextra ratum facit. Cfr. similiter PLAUT., *Asin.* II, 1, 12; id., *Epid.* II, 2, 12; licet aliter id. *Aulul.* IV, 1, 1. — (2) *Georg.* IV, 7. — (3) Lib. V, 12. — (4) Cfr. Ov., *Fast.*; Vid. quoque POMPEY: *Panthaeum mythicum* ad vocem «Veiovis». — (5) L. III, *De Apolline vatum Deo*, Ec. III, v. 104. — (6) *Ibid.* I, 18. — (7) Libel. in *Id.*. — (8) *Ibid.* IX, 14, 15, 16. — (9) Subdit enim v. 20: «... nec viveret ipse Menalcas, n. Vergilius, quem hic mentitur. — (10) *Ibid.* II, 688. — (11) *Ibid.* IX, 681. — (12) Est ad mentem Ennii qui latine iam dixerat: «Cum tonuit laevum bene tempestate serena». — (13) *Aen.* II, 693.

detur esse locutus; haec enim habet: «Laevum valet prosperum, quia caeleste est, sinistram autem a sinendo dictum, quantum ad auguria pertinet, quod nos agere aliquid sinat. Hinc, in rem fore credens, Ascepsium cum Servio disputantem facio». Servianam itaque interpretationem allatam sic infirmat Ascensius: «Parum diligenter parumque curiose introspexisse videtur Servius Vergilianam maiestatem quando a poeta dicitur: *Intonuit laevum*; est enim id totum ex arcana augurum disciplina translatum..... Ethrusci caelum in sedecim partes diviserunt, ex quibus octo ab exortu sinistrae, totidem e contrario appellavere dextrae; hinc omnia (?) (1) fulmina laeva existimantur esse prospera, quoniam laeva parte mundi ortus est (2). Hic autem ut de avibus loquentes finimus adnotationem istam, quae ab avibus ortum habuit, in promptu habemus Suetonium qui (3): «praetervolans, — inquit, — aquila, dexteriore humero consedit». Hinc illud Plautinum in *Asinaria*: «Pius et cornix est ab laeva; corvus porro ab dextra consuetudine» (4).

Verum enimvero undenam vis eidem parti, tam diversa? Duae prostant sententiae, quarum primam ex Plutarcho depromo (5), eademque tenet in interpretandis ostentia, aliquando situm Deorum, a quibus illa daretur, aliquando situm in quo essent, augures attendere. Alteram explicat Tullius (6) aere Graecis quidem et barbaris dextra aspiciat, Romanis vero sinistra visa esse meliora: «Hinc, — inquit ille, — dici possunt romani saepe suo, saepe graeco more in re divinatoria esse locuti» (7). Porro videndum sperest unde Graeci Romanique dextram ac sinistram in auspiciis peterent. Orientalia auspicia utrisque meliora visa sunt (quia lucis et motus principium ab ea parte est), quae tamen eadem Graeci dextra, sinistra Romani appellavere. De Graecis patet ex Homero (8):

Εἴτ' ἐπὶ δέξῃ ὥστε πρὸς ἡὼ τ' ἡελίοντα,

Εἴτ' ἐπ' ἀριστερᾷ τρίγῃ ποτὶ ζῶον ἡρόεντα.

De Romanis constat ex Varrone, qui (9): «A Deorum, — inquit, — sede cum in meridiem spectes, ad sinistram sunt partes mundi exorientes; ad dexteram occidentes: (hinc) factum arbitror ut sinistra meliora auspicia, quam dextra esse existimentur». Hunc locum refert Festus, confirmatque Plinius (10) hisce verbis: «Laeva

(1) Interrogativo, quod Itali vocamus, puncto, accensum argumentum noto, quia Ciceronis menti non respondet Tullius enim (*de Div.* II, 35), haec habet: «Fulmen sinistram auspiciis optimum habemus ad omnes res praeter quam ad comitia», etc. — (2) Cfr. quoque FLAVIUS, *Hist. Nat.* II passim; et Cic., *de Div.* II. — (3) *Claud.* VII. — (4) Afferre possum: Ov., *Fast.* IV, 833; HORAT., III, *Od.* XXVII, 15; MART., VI, 8; PRAXID., III, 18; STAT., *Theb.* I, 634; SENECA, *Thyest.* 68; SERT., *Vitell.* 9; LUCAN., I, 401; VAL. MAX., (sinistra) IV, VII, 2; V, IV, 2; (dextra) V, IV, 1; DIODOR., *Halicarn.* I, II, c. V; I. C. BULEGGERIUM, *de Ausp. et Aug.* lib. III, c. 2; ALEXANDERUS AB ALEXANDRO et BUDAEUM in *Pandectis*, aliosque passim in numerosa. — Quod autem Graecis dextra meliora fuissent, fassus tradit EVERG. FRITHIUS (*Antiq. Homer.* lib. I, c. XVI. Cfr. quoque Ov., *Heroid.* II, 115; et quae habet Cic. (*de Div.* II, 30), ubi illum ex Homero versum: «Prospera Iuppiter his dextris fulgoribus edit», affert. — (5) *De Quaest. rom.* — (6) II *de Div.* — (7) Sed iam de hac re, tanta dissensione proposita cum Cicerone (I. c. II, 30, sub fin.) locari cupio: Sed certe nostri sinistram (augurium) nominaverunt, externam dextram, quia plerumque melius id videbatur. Haec quidem dissensio est? Quid? quod aliis avibus utuntur, aliis signis? aliter observant, alia respondent? Non necesse est fatui partim horum errore susceptum esse, partim superstitio. multa fallendo? — (8) *Iliad.* XII, 239-40. — (9) *Ep. Quael.* I, 5. — (10) *Hist. Nat.* II, 54.

(1) II *de Div.* 35. — (2) IV *Philip.* — (3) Cfr. Liv., I, 18.

pavimenta pretiosiora gemmis erant; serica, acu picta, auro, argentoque intertexta passim stromata parietes velabant; fornices coloribus, meandris, ornamentis, imaginibus, omni picturae vi expectationem omnium vincebant. Fama est Hyppolitum vices centena aureorum millia in excitando opere profudisse, idque nonnullis monumentis asseritur: quot in ornando? Ac tamen biennio tantum haec inchoata, perfecta, ornata dicuntur! Rectius dices perfecta omnia inter quindecim annos.

Aloisius, Hyppoliti nepos, Hyppolito mortuo anno MDLXXII, deflentibus tanti viri obitum omnibus, haeres pro tempore ex testamento Tiburtinum tenuit, et patri sui insistens vestigiis acceptum servavit, honorifice coluit. Quum enim tres et viginti annos natus in sacrum Senatum et ipse cooptatus esset, exemplis doctus domesticis, et nativa indole regius, sibi suisque morem gessit opulentissime, magnificentissime gessit; nec modo Estense in Tiburtinis habuit, sed ipsam gubernatoris munus est illi a Pontifice creditum, in quo obeundo ita se praestitit, ut vel Hyppolitum fama superaturus crederetur. Tanta fulgebat humanitate, benignitate, excellentia, omni denique agmine virtutum! Ipso vivo, Estense Tiburtinum supremum ita attigit incrementum et iubar, ut ultra iam crescere et rutilare nequiret...

Eccur tergiversaris oratio? Horret ac refugit animus a dicendis, quae post eius obitum sequuta sunt. De Tiburtino inter se plures contendunt, et interea hic abripit, ille non curat, alii subripiunt, nemo adest, et miraculum istud Estense pretiosissimis denudatur. Fatiscunt tecta, opulentur aquaeductus, pulcherrimae arbores ad alendos ignes succiduntur, destinata spatia floribus bramae, lactucae et cetera huiusmodi complent. Nequid ad vastationem deesset, palatium, XVIII habente saeculo, milites externi occupant. Cetera lector intelligis. Et fere decennio ultra dimidium saeculi XIX in peius ruere omnia visa sunt.

Tale erat quo tempore Gustavus princeps D'Hohenlohe petiit ab haeredibus Estensibus, qui de vendendo saepe constituerant; habuit utendum, nec impensis pepereit ut restitueret si posset, saltem ab extremo excidio liberaret. Tanto viro demortuo, quanam fata manebunt Estense? Futura tenebris operta sunt; et praestat meliore sub spe futura ignorare, quam tantae rei ultimam ruinam praenoscere.

H. DE VECCHI PIERALICE.

Nilhil potest esse aequabile, quod non a certa ratione profisciscatur.

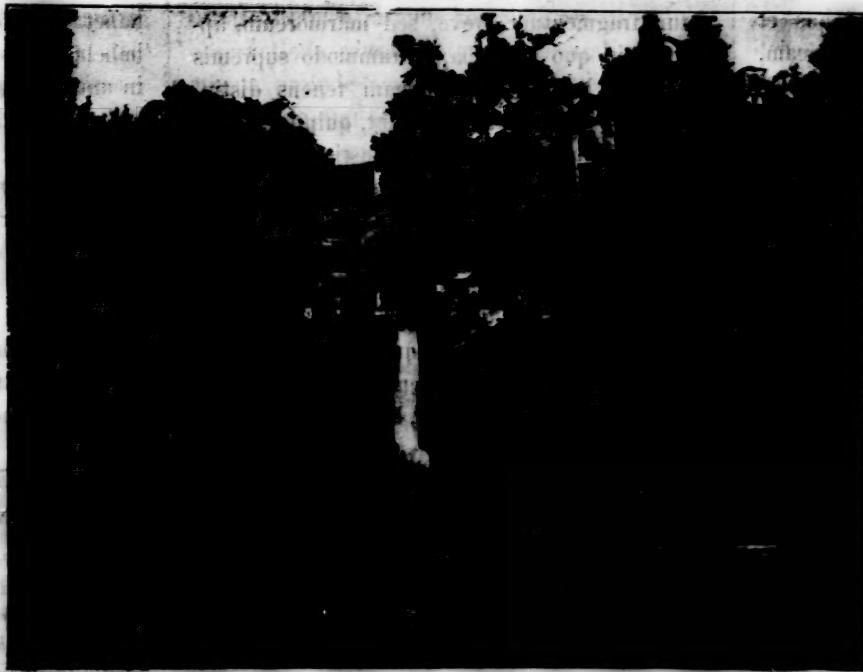
CICERO, *Tusc.* 2.

Bonus animus in re mala, dimidium est mali.

PLAUT. *Pseudol.*

DE "SYMBOLISMO",⁽¹⁾

TALIS fuit Christus initio ut « Filius Fabri », « ut putabatur filius Ioseph », passim haberetur. Ad officinam patriam cum Iosepho et Matre sanctissima rediens, vivebat in fabrilis labore lignarii, « et erat subditus illis », verus quamquam Deus, et Regale Genus! Idque triginta ferme per annos. At sicuti scitus agricola granum herbescens a reliquis herbis distinguit, sic qui magistri erant in templo, Sannedrim capita, nascentem Christum bene distinxerant, locum nativitatis eius Herodi suspicanti indicaverant; distinxerat et ipse Herodes quaerens lymphatus in mortem, et interceptisset in clade horrenda innocentium, qua et filium sustulit suum, ita ut iure eum Octavianus Augustus imperator ridiculo carperet, inquit: « Melius apud Herodem porcum esse (a suillis quippe, ut Hebraeis morem gereret, abstine-

Tiburtinum Estense. — «Hydrorganum» et aquae inde desilientes.
(Photographice expresserunt FR. ALINARI, Florentiae).

bat), quam filium », filium enim, numquam porcum mactaverat; interceptisset, inquam, nisi puellulum, praemonente Angelo, Ioseph in Aegyptum fugiens cum matre deportasset.

At granum, postquam humile din, vere appropinquante se aliquantulum erigit a reliquis circa germinantibus herbulis: et quisque animadvertens facile in illa herba iuvenescere, quod minime vulgare sit, perspicit. Nonne et hoc in Christo fuit idem, sive puer cum doctoribus legis in templo disputaret, sive in convivio nuptiali Canae Galilaeae, iubente matre, aquam in optimum vinum converteret? Hinc et Sanctissimus Puer quotidie coram Deo et hominibus gratus deliciosusque crecebat, et qui prope granum caeleste illud erant, hoc a farre, avena et hordeo optime distinguebant. Sed anni maturant opus immensum; et appropinquante veris exitu, granum, quasi egregia a sole, et aëre, tepidisque imbris, et ab incalescente solo virtute suscepta, caput effert

(1) Cfr. num. sup.

spiceum, lateque videndum offert sese sublime admirantibus, et segetem messemque speciosam et uberem de se pollicetur. Viden et Christum vocantem Apostolos, a Ioanne apud Iordanis fluentia celebratum, filium Dei ab adventante spiritu desuper praedicatum, proprio iam nomine in baptismo definitum, quo dispescatur a reliquis, per os propheticum Praeursoris, quem Michaeas propheta Angelum dixerat, scilicet: « Agnum Dei, tollentem peccata mundi?... ». Procedens igitur divinum hoc granum in tempora consummandae redemptionis ita, prouti terrestre granum, flavescere coepit et eminere, ut quisque cognoscere debuisset, nisi oculos ipse sibi voluisset eruere. Hinc illud Petri testimonium ingens: « Tu es Christus, Filius Dei vivi! », hinc voces illae languentium: « Iesu fili David miserere! »; hinc sequentes turbae confitebantur Messiam illuminatae portentis; hinc, qui vexabantur a daemone, et, antequam curarentur, daemonibus acti, et post curationem grato acti animo granum caeleste hoc praedicabant; hinc et Scribae et Pharisei saepe ab ipso Christo circa veritatem suae divinae generationis ita convicti sunt, ut contra respondere haudquaquam potuerint; hinc et ipse Christus semet profitens ait: « Ego et Pater unum sumus », et iterum: « siquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis; hinc et ipse aeternus Genitor testimonium aperte perhibuit quando inquit: « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; Ipsum audite ».

At ubi dies Passionis advenit, videte similitudinem longius perspicuam. Mittitur ad metendum granum armata falculis ferreis turba messorum; mittuntur ad captionem orantis in Gethsemane Christi

cum Iuda Iscariota milites instructi gladiis, fustibus, et lanternis; grani spicae in fasciculos ligantur, ligatur et Christus; granum a campo, ubi ligatum fuit, ad arcam terendum trahitur, Christus ab horto, ubi ligatus fuerat, ad Annam, ad Caipham, ad Herodem, ad Pilatum rapitur; granum flagellis teritur et atteritur, Christus flagellatione horribili teritur et atteritur sine more et modo; granum in capite acutis coronatur aristis, Christo imponitur e spinis corona; granum apludis exuitur, Christus veste nudatur; granum hac illac palis, ventilabris attollitur, propellitur, agitur, versatur, Christus per diversa tribunalia raptatus, agitur attollitur ad eum, qui dicitur Calvariae locum; sicum, aridum omnino fit granum, Christus are-scere se fassus est dum: « Sitio! » dixit.

At aliquis e lectoribus meis, eodem tempore, uti pluribus, etsi bonis, est mos, una laudans et carpens, dicet me fortassis acute, scripsisse; aliud autem esse convenientiam rei cum re, verbis, etsi doctis, adstruere, aliud symboli veritatem et auctoritatem probare. — At ego mea

Proximo anno magistri Philadelphiam convenient. Interim valete et futura aucupamini.

Chicago, 1° Aug. MCMII.

H. DOSWALD.

TIBURTINUM ESTENSE.

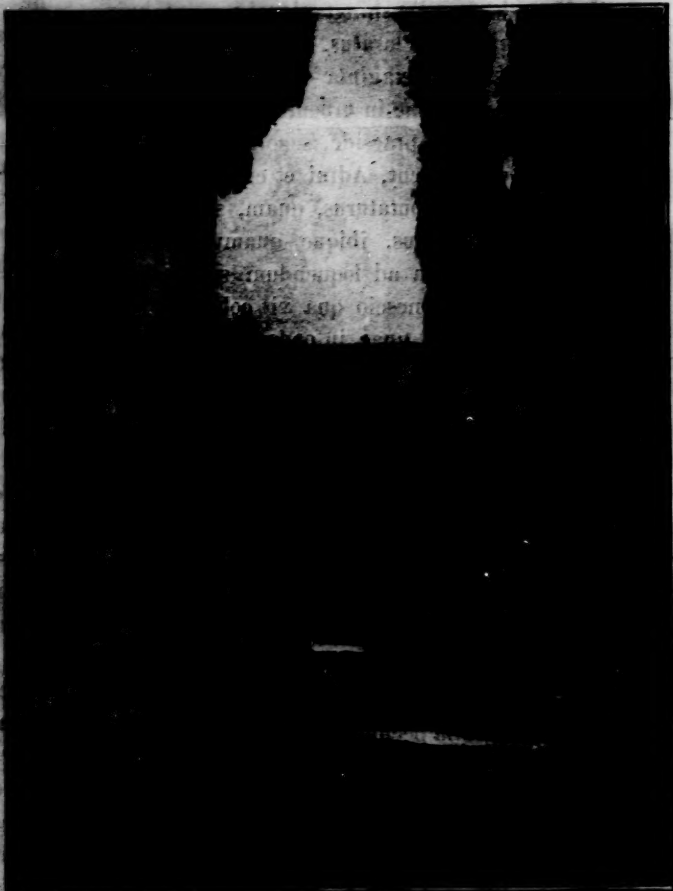
COMMENTARIA dimiscramus recentia, in quibus de rusticatione et de suburbanis deliciis praeorum, nec non de illis, quae vix a saeculo XVII rursus conditae sunt, verba fecimus. Quomodo autem taceamus de illo Tiburtino Estensi, quod inter huiusmodi omnes ferme perfectionis numerus obtinere videtur? Itaque, propensum quasi in faciem calamo, non interposuimus, ne quod maxime solenne erat, praetoriano immemores, vel negligenter videremus. At ecce nunc patuit liber ad nos, quem eruditus vir Franciscus Xaverius Seni, Romae nuper praeco vulgavit (1), totum de Estensi villa, eiusque historiam fere de anno in annum fidei pedo persequens; quomodo aedificari coepit sit, quomodo creverit, quomodo steterit primo, restiteritque postea intacta, dein restaurata, denique neglecta, relicta, quinque dirupta, vastata, simulacris, divitiis, marmoribus, aeneis rapaci manu, vel avara famit expoliata, inique supremis fuerit praeterea dictum, penitusque interitum, nisi providentia quadam credita fidei regali viro Gustavo D'Hebentzberg S. R. E. Cardinali, qui magna pecunia vi, aedem praesentia, plura restituit, quae labebantur, plura intant, ne simulacris omnia deperirent; quae etiam animo ingentia vanebat fundenda, nisi tunc, qua praereptum est, quomodo abruptum. Qui plures hae pulcherrime addidit, et amico lapsulo inter amicos et convivae a via ille concepti sumus, librum hunc fiduciam toto potius salutem.

Quoniam dum scriptoris solertia et diligentia commendamus, quae nihil intactum reliquit, cunctaque praeter historiae fontes percontatus est in archivis, in monumentis, in libris, sive typis vulgati fuerint, sive manu cuncti serventur, optimum ducimus historiam ipsam, quam Senius tradit, summa saltem libere per capita, et photographica sui subsidia aliquid in conspectu nostro ostendere, quod celeberrima in villa videndum deliciosumque suppetat adhuc, omnia et vota promentia, ut, quo fieri primum possit, seu villae dominus hanc retineat, seu cui perpetuo vendat, seu pro tempore habendam tradat, regali munificentia restaurentur omnia, et in pristinum reddantur decus, quo ab Hyppolito Estensi II° iuniore, olim posita sunt, quo floruerunt, quo ab Aloisio Cardinali Estensi, huius Hyppoliti nepote, refecta, aucta, ornata.

(1) FRANCESCO SAVENIO SENI, *La villa d'Este in Tivoli*. Memoria storica tratta da documenti inediti con illustrazioni. — Roma, MCMII.

Sed rem ordine persequamur.

Hyppolitus e Ferrariae Ducibus — Alfonso I^o ac Lucretia Borgia parentibus, anno MDIX ortus — iuvenis adhuc (egregiae indolis enim quamplurima signa vel ab ipsa pueritia dederat) maximis reipublicae functus, gravissimisque muneribus, quae longe praevertebant aetatem, iamque Italia, Gallia, Hispania ac tota ferme Europa celeberrimus, a Paulo III Pontifice anno MDIL in sublime purpuratorum concilium, triginta vix natus annos accersitus est. Qua in dignitate impiger ea quotidie praestabat quae antea praestiterat, pluribus idem regnis, officiis, negotiisque gerendis optime par, etsi solus, regibus munificentia compar, popularibus modestia, suavitate morum optimis, innocentia vitae

Tiburtinum Estense.
Arbores directo ordine ad aedes consitae.
(Photographiae expresserant FR. ALIARI, Florentiae).

sanctissimis, auctoritate gravissimis, doctrina eruditissimis; quo factum est ut, si quando ad supremi Pontificatus fastigium extolleretur, aureis rursus annis Augusti sui fructura Roma videretur.

Iamque patrimonio Ecclesiae Romanae administrando praefectus, Tiburtinae regionis urbisque gubernandae a Pontifice munus accepit, et regio fastu urbem adivit magno equitum, patriciorum, eruditorumque virorum praecunte et subsequente comitatu, triumphaliter quasi secum gereret scientiam, liberalitatem, artes quasque ingenuas, ac disciplinas. Locus placuit, placere verba medicorum suadentium de salubritate aëris, placere et quae videbat de ubertate soli, de industria civium. Quid plura? Regia urbs regium iuvenis animum suavitate pellexit, qui vel a primordio aliquid se dignum ibi excitare cogitavit. Cumque in tanto viro

velle a posse non multum distaret, qui incredibili opum vi super aequales suos unus omnium maxime florebat, locum intra moenia delegit, in occidentem solem qui spectat, et qui, si traditis credimus, Metellianae gentis olim deliciis fuerat insignis. Hinc accersito Pyrrho Ligorio architecto credit extruendum opus, coemptis, quotquot circa erant, domibus, hortis, praediis, ac tale esse iubet quod sibi satisfaceret, cui totius ferme Europae regiae et viridaria patuerant, quodque digne susceperet praecelsissimos ingenio et eruditione viros, quos frequentes in aula habebat, nempe Aelium Calpurnium, Franciscum Martium, Paulum Iovium, Ugonem Fogliettum, M. Antonium Muretum, Paulum Manutium, Hieronymum Mutianum, Georgium Vasarium, Guidum, seu Widonem, Tempestium, geminosque fratres Zuccari, digno praeterea contineret hospitio adventantes principatu insignes dynastas, quin etiam reges, et vel ipsum Pontificem, et eminentissimos patres, collegas suos, archiepiscopos, et quotquot venturi essent illustres; immo Tiburtinae omnes adnuit diversoria gerentes, ne quem exciperent virum, sed ad se ducerent. Atque inde fuit Tiburtinis proverbium, adhuc in memoria, quo fertur optimum illud esse diversorium advenis et amicis, scilicet cui alba aquila innidet; alba autem aquila stemma est Estensibus.

Nec mora. Subruta, dimota fuerunt omnia, quae locum occupabant, et immane opus excitatum est. Subterraneo specu, monte perforato, deductus est fons, immo fluvius, ab Aniene, paucis circa DCCC, unde tanta aquarum vis et copia in Estense profluxit, quantam nemo alibi viderat umquam. Atque hinc superbi illi fontea, numero prope modum innumerabiles, in quibus omnis lusus aquarum, omnis inventio, omnis magnificentia in simulacris, in aquarum agmine, ita ut feratur omnium regina fontium quae a Sibylla vulgo nuncupatur. Centum insuper fontes perpetui sunt imaginibus, ex libris *Metamorphoseos* Ovidianis, decori, hydraulicum organum, Romae ipsius exemplar antiquae redditae aedificii, monumentis, interfluente amne Tibri. Adde modo arbores omnes, turbam, populum ingentem omnium florum, myrthos, laureas, ilicet, cupresset, adde, cumula quicquid magnificentius cogitare possis, vix centesimam partem cogitando contingas.

Interea super haec omnia, quot Aegyptus, Graecia, Roma statuas, marmora, Numina dederant ab Iside ad Pomonam et Floram, super haec omnia amplissimae eminent in colle summo aedes, quibus Tempesta, uterque Zuccari, sculptores eximii temporis illius, sculptores antiquorum temporum felicibus effusionibus sua portenta dederunt. Vix cuique credibilia sunt quae nunc videt; atqui hodie reliquias tantummodo videt prius decoris. Regali sumptu quaeque in aulis lucebant; argento, auro, gemmis parietes, armaria scintillabant; pictis lateritiis

que unum; si quae habentur seu sculpta, seu picta symbola in Sacrae Scripturae libris, quicumque hi sint, et Veteris Testamenti et Novi, «metaphoram, tropum» (ut graecanice rhetores aiunt), «parabolam», similitudinem invenerint, cui innitantur, cui respondeant, qua roborentur, ne temere vel gratuito intulisse videamur. Denique, ubi indumenta, vestes, ornamentaque accedant, gravissime sunt haec perpendenda; proprias enim quodammodo voces illa habent aperte ostendentes et clamantes quod latet; at, non minus quam in haec, est incumbendum in symbola, quae circum iuxtaque sint; haec enim sensum ipsum quodammodo complent, et videntem iuvant ut recte perspiciat. Doctrina haec mirabiliter exemplo, intra modestiam pollicentis, firmabitur.

SENIOR.

PAUCA DE FLORIBUS ALPINIS.

PLAUDITE! Ferae supervenerunt! Redeamus ad nostrates et ascendamus Alpes; ibi enim purior aër; amplior prospectus ad gigantes montium vertices; sub pedibus aspectus viridiam vallium rivulis, lacubus, agris, pratis, domibus, vicis, oppidis insertis usque ad remotissimas terras atque colles; ibi et novas et magnificas res Supremi Artificis animadvertendi data est recens occasio.

Imprimis exiguae et venustae herbae altis locis germinantes et vestigia viatorum passim sectantes invitant alpinas regiones interdum non sine magno discrimine vitae adire.

Si plantas in montibus altis et mediis et in convallibus crescentes inter se comparaveris, extemplo varias condiciones priores a posterioribus distinguentes invenies.

Minores caloris gradus inopiam arborum inter superiores et inferiores fines silvae nives perpetuae efficiunt. Brevis aestas et frigora non raro nocturna vegetationem robustam ramorum impediunt, qui praeterea hiemali tempore nivium mole opprimerentur. Quam ob rem arbores, paucae tantum atque eae curvatae, in hoc cingulo terrae sunt.

Ut regio alpina arboribus caret, ita plantas unius anni frustra requiris, quod quidem facile intellectu est; namque aestas brevior est, quam ut cyclis vitae plantarum finire possit; semini non est tempus maturescendi et plantae unius anni exstingui deberent; itaque herbae, et quidem lignae, plurium annorum et singuli fructus tantummodo reperiuntur.

Quia plantae indigente humo ex profundis petrae rimis sucum attrahere coguntur, longae radices oriuntur, quibus herbae alpiniae plerumque eminent.

Nondum liquefacta nive, vel propinquis locis adhuc exstante, et herba alpina iam florescit. Ne credas id absque causa: calices enim florum autumno anterioris anni iam germinant, ac proinde diebus veris primi apparent flores nonnumquam sub gracili tegmine nivis.

Magnam praestantiam exhibent germinantia pusilla Alpium in colore, qui semper est vivus, purus, non permixtus: equidem perniveus color (Dryas, variae species: Drabae, Saxifragae...); caesiis (Gentiana, Soldanella, Veronica, Cam-

panula, Phyteuma, Myosotis nana...); perquam roseus (Ranunculus, Potentilla, Papaver...).

Mirandum vero est, quod tam impurae, tam sordidae sunt plantae convallium contra liberos caelo propinquiores Alpium; attamen his virtus deest, qua filii campi homines pollicunt, qua in aedibus nobilium libenter recipiuntur: plantae Alpium omnes carent odore, si paucas excipias.

Etiam venenatae non inveniuntur.

Ad floram Alpium pertinet, quod plantae earumque humus et loca proxima minus conveniunt. Ad nudas et proclives rupes, ad diffusas et latas terras nivas, ad subcaeruleas nives conglaciatas parvae tenuesque herbae sese adiungunt; praecipue glaciei et nivi perpetuae vicinae stantes valde sunt conspicuae; e. g. in summis montibus procedunt sub glacie et nive Soldanellae, tenuia, elegantia, violacea tintinabula margine fimbriata portantes.

Mirabilia haec sane, et laudandus Omnipotens, qui magnus est in maximis et in minimis; attamen rationis humanae est, ut sedula observatione causas naturales accuratius investiget; proinde accessus ad Alpes commendatione valde dignus; nam is naturae Alpium non ignarus erit, qui eam in minimis ipsis observaverit.

P. CARINTHIACUS.

RICHARDUS WAGNERIUS DOMI.

LUDOVICUS SCHEMANN, inter Wagnerii discipulos magistro addictissimus, libellum recens edidit quibus memorias suas de magistro ipso collegit (1). Magistrum agnoverat ille primum anno M DCCC LXXVI quum Bayreuth in urbe feriae haberentur ad inaugurandum theatrum, quod est eius nomine dictum. Sollemnibus aderat ipse Borussiae imperii novus Caesar, Vilhelmus I, cui occurrit magister ut eum exciperet.

Arminium militem ab Odinio numine exceptum sese videre Schemann autumavit; quum autem Wagnerius Caesari salutem dixit, ait scriptor, saecula ex eius ore loqui videbantur. Paulo post tamquam puerulus gaudio gestiens in musicis qui magna gloria erat apparuit; mox in curram iterum ascendens laetantem animum pandidit pileum vibrans atque: «Io rex!», ad populum circumplaudentem clamans. Sed, — addit Schemannius, — gaudium magistri ex eo quoque provenerat, quod urbanitatis munus ingratis sibi aliquantulum explevisset; illi enim consalutare Caesarem necesse erat ut palam gratias ageret de ingenti pecunia ab ipso rege in theatri constructionem conlata privatim: ceterum regem ei parum fuisse dilectum, quippe qui musices modis parum delectaretur, iis forte exceptis, quos equites sui singulares classico canerent.

Anno sequenti exeunte domum magistri Ludovicus primum adiit, atque cito inter familiarissimos est adnumeratus. Serotina hora Wagnerius cum amicis conversabatur in sua bibliotheca, ubi plures, iique lectissimi libri, continebantur, sive indicas, sive graecas, sive gallicas, aut anglicas, aut cuiusvis gentis litteras respicerent.

(1) LUDWIG SCHEMANN, *Erinnerungen an Richard Wagner*. Stuttgart, Fromman, MCMII.

In ditissima segete, fortuita manu opera deligebat magister, atque legebat amicis; legebat arte peritissima tum suavi voce, tum aspera, tum pergravi, iuxta res, quae enarrantur. Nonnumquam eorum aliquis qui aderant ludebat musicis chordis; deinde protrahabatur sermocinatio, tacentibus plerumque discipulis; magister enim loquebatur, sive argute, sive fervide suam mentem ostendens. Cum autem postremo hoc vitae suae tempore iam paullatim a Schopenhauer illius tristissimis documentis Wagnerius rediisset, novamque sapientiae lucem anxio animo quaereret, plerique eius sermones de philosophiae questionibus erant. Ceterum omnes qui illum adibant, vel audiebant, virum tot dotibus animi divitem admirabantur, ut censores aemulique iustas, vel immeritis animadversiones ex ore mittere non auderent. Quam ob rem in discipulos suos spirituale quoddam imperium Wagnerius gerere videbatur, illudque omni lege solutum, et cui perpauci obsisterent. Loquebatur plerumque ridenti ore atque festivo; sed sales eius intimam gravitatem ostendebant, quippe qui satis nosceret mundana pleuraque misera esse et nonnisi risu digna.

Verum altissimus licet intellectus praelucret, haud deerant tamen humanae naturae defectus, quos et ipse noverat primus, ita ut seipsum quandoque mordente lingua carperet optime. Quadam die immo, cum musices opus collisisset, cui a Magistris cantoribus titulus, post extremum illud fragmentum obstrepens proelio tot magistrorum atque dissonans petiit ipse discipulis: «Num haec vobis musice esse videtur adhuc?» Sed criticos aspero animo repellebat, ut quondam viro fatenti opus cui a *Riensi* nomen haud plane sibi probari: «Sunt autem — reddidit — in opere multa pulcherrima».

Erat indole perquam veridica, quae sane veracitas spiritus eius praecipua esse qualitas deprehendebatur; idque cogitatione pariter atque sermone proferebat. De amicis, de aequalibus iudicia haud semper favorabilia emittebat, ut de Friderico Nietzsche, cuius musices scripta amentia prorsus esse dicebat. De Mommsenio quoque satis demisse sentiebat, qui vicissim magistrum considerabat somniantem. Diligebat prae ceteris historiae scriptoribus Carlyle illum, cuius libros de herbarum cultu atque de gallica seditione saepe legebat. Ut autem maxima atque intima naturae bonitate erat, ita, iuxta musices eius indolem, quandoque irascebatur quam maxime; qua quidem re delectabantur aemuli, amici querebantur. Maxime autem odio habebat diariorum scriptores, qui ad viros illustres accedunt, ut eorum sermones evulgent, quos, etsi Caesares essent, inclementer omnino repellendos iudicabat.

Postrema vice qua Schemannius cum magistro paucis mensibus ante eius mortem collocutus est, testamentum veluti eius audivit, quo Wagnerius artem sibi rerum dilectissimam enixe discipulis commendavit, ut colerent, augerent, ut eam a parum peritis magistris deturpari non sinerent; quibus praemonitis, discipulis suis iterum iterumque valedixit; qui profecto omnes, post eius mortem monumentum, cui ipse fundamenta iecerat firmissima, altius pro viribus exstulerunt.

A. COSTAGGINI.

in exiguitate respondebo exorans ne mihi ullam habeat fidem, quippe homo sum, et fraus et fraudis amor quamvis in me non sint, modo incuria tamen, fragilitate modo pluribus obnoxiam erroribus me non negabo. Nihilo tamen secius Christo ipsi credat, qui ait: «Pater meus agricola est» (1). Et quid hic agricola seminat iverat? Granum scilicet (2). Granum autem istud non humana sementes est, sed «Verbum Dei», nempe Christus (3). Credas igitur Christo, sodes, cuius verba idem sunt ac Verbum; nam ipse doctrinam suam a se non divisit, quia, si ab eo divideretur, iam non esset veritas sed mendacium; at doctrina Christi veritas est, et ideo est idem atque ipse, qui de se dixit: «Ego sum via, veritas, et vita». Quoties igitur, lector, «catacumbas» peragraveris, quoties Christiana musea inviseris, si funebria marmora contemplatus fueris, quibus occludebantur loculi, ubi martyrum corpora deponerentur modo seminata ignibus, modo lacerata loris dentibusve belluarum, modo secta gladio aut securi carnificum, et post nomen exiguas et festinantes in finem voces legeris, ubi spicam, vel manipulum spicarum, vel etiam grana frumenti compexeris, crede Christum illa grani significatione, illo grani symbolo celebrari; crede illis fieri mentionem de Christo; non enim, quae nos de grano ac de Christo cognoscimus, veteres illi viri ignoraverunt; immo, de me loquor, longius ac melius quam nos utrumque aequalis meditatione calluerunt.

(1) IOANN., C. XV, 1.

(2) LUC., C. VII, 5.

(3) ROM., 11.

17]

FABULAE SELECTAE FONTANII

A IOANNE BAPT. GIRAUD LATINE REDDITAE

PASSIM EXTRACTATAE A FRANCISCO XAV. BRUGER.

LXX. — SERPENS ET LIMA.

Præsumis includi totis subtilibus anguis;
Anale talis erat res male vix fabro.
Limen adit fabri calaber, sibi pabula querens;
Olimus est unus, furcas lima, cibum.
Appetit hanc serpens infesto dente; sed: — «O quid,
O quid agis? — placide lamina moras rogat. —
Tunc putat, insubili genus, ne laedere posse,
Natum corymbis, ubi singula membra chalybe?
Properis ante tibi dantur, mihi quam leve tollas
Bimentum; timeo nil, nisi tempus edax.»
Vox, vox, abiecti cantores, fabula damnat,
Quorum lingua procerax capere quaeque solet.
Insidias at frustra dens cecit scripta lacescit,
Quis erit usque enim, dum flet hora, decus.
Durius est quovis adamantis, perennius aera,
Auspice quod caelo prodiit, artis opus.

LXXI. — LEO SENIO CONFECTUS.

Amisissos senio, priores deflebat honores,
Iam non silvarum terror, ut ante, leo.
Invalidum spernit sua plebs audacior; illum
Dente lupus, cornu bos, pede cœdit equus.
Semianimis iacet in campo, vix membra movere
Torpida, rugitum vix simulare potis.

Hiscæ ergo positis, — posuisse autem dicimus, quia satis superque probavimus —, adspice quot pulcherrimæ ex abdita symboli huius significatione oriantur imagines. Siquando in marino videris gallinae effigiem ad sparsa grana pullos accientem et provocantem suos, dicito illic virum, illic mulierem fuisse conditam apostolatus munera exercentem, docentem pueros, aut catechumenos quoad Christum. Si pullum illic aspexeris grana sparsa vel capientem a solo, vel a spica vellentem, dic sepultum illic fuisse sacra synaxi refectum. Si columbam, vel gallum videris ibi spicam rostro ferentem, dic reconditum fuisse olim sub illo presbyterum, vel diaconum, vel Tarsicium quemlibet ferentem sacra, quibus Christiani in carcere ante martyrii diem reficerentur. Fortasse scrutantium idololatrorum oculi intercepere, et hunc pariter addere morituris, nisi compendio interfecerint. Meque recte coniecturam facere et legere facta probant. Quum enim in quodam Carseolano prædiolo maceries vetus ad restaurandum subreteretur, fragmentum breve, sed marmoreum, apparuit, in quo columba, tantummodo supremis designata lineis, rostro spicam tenens distinguebatur; cetera fracta deerant, quippe, ut macerie saxum aptarent, olim rustici conditores confregerant. Figuram legens qua interpretatione sum usus, ratus sum de martyre aliquo, qui, Christi sacramenta ferens, a persecutoribus captus et interemptus fuisset. Biduo post aliud marmoris eiusdem frustulum repertum est, in quo hæc tantummodo reliqua erant NIVS. X; porro inferior frustali pars cum superiore prioris marmoris parte conveniebat, hærebat. Utramque

Opprimis mortem, lamentis parit; at ecce

Cœnit et ex asino tela parata sibi.

«Ah! nimium — genuit — dolet hoc: hac calce petitus,
His morior: pat erat me perire semel.»

LXXII. — LEPOS ET PERDIX.

Irridare cave miseria. Irrisor, acerbae
Ictus fortunæ discere timere tibi.
Quod gemino docuit sapiens Aesopus, id uno
Nunc placet exemplo more docere meo.
Perdici leporeque lares dabat unus agellus;
Hæpes ibi placide vixit uterque diu.
Turba repente canum subit: lepus ut videt hostes,
In sua castra irgens intemora fugit.
Abditur hic et mille dolis te decipit ipsum,
Harpalos, (1) obtutu lynceus, aure vigil.
Tandem spiritibus, ferventi e corpore missis,
Occultus latebram prodidit ipse suam.
Ex acri leporem Leucon (2) agnovit odore;
Agnovit: physicae callidus artis erat.
Dum volat in prædam, numquam mentitus Hylactor (3)
Nuntiat, auritum rursus inisse fugam.
At fuga cava fuit: repetit moriturus agellum,
Nec miseri perdix est miserata necem:
— «Quo iam cessit — ait crudelis — quo tua cessit,
Tam celebrata prius, vis levitasque pedum?»
Par sed in immitem cecidit aors. Obvius auceps
Fit volucris, penna quæ citiore fugit.
Salvæ crediderat se, cum secut aëra vultur,
Captam qui rostro scindit et ungue truci.

(1) (2) (3) Harpalos, Leucon et Hylactor canes erant venatici, quos memorat Ovidius in libro III Metamorph. — Suos Fontanius canes Brifaut, Miraut et Rustaut appellavit.

partem curavi ducendam, ut in sacrario sacelli, prout binas antea eodem a loco et cumulo inscriptiones deduxeram, parietis affigerem.

Cave tamen, lector, ne aberres; nam columba ramusculum oleae rostro gerens mihi videtur, potius quam personam, ostendere Ecclesiam sive regionis, sive universalem, annuntiantem in terra pacem hominibus bonae voluntatis.... Sed devios ab hisse sufficiat; ad nostra et quæ elucubrationis huius sunt, tempus enim est, iam redeamus.

Per historiam illam Iosephi, somnium narrantis, symbolice Christus in manipulo erecto et stante designatur; reliqua, coram eo prostrata manipula, indicabunt diversa gentium sacrificia sacrificio Christi locum data, id est religiones idololatrorum subiiciendae; brevi, Christi triumphus asseritur. Inde ad Eucharistiam est brevis via, nec per praeceptum iter fit transitus; atque hoc licet cuivis deducere, arguere, legere ex opportunitate ac distributione rerum, nempe symbolorum, quæ coram habet. Firmiorem autem symbolicum sermonem habebis, si omnia, aut saltem plurima, cadant in unum; si eodem in symbolorum globo semper eadem significatione singula clarescant, neque modo ad hoc, modo ad aliud eadem in re ostendendum distraherentur, diripiantur; hic enim et Horatii nostri viget praeceptum:

..... servetur ad inum

Qualis ab incepto processerit, et sibi constet;

nam in symbolico sermone poema est caelum terramque attingens, visibile et invisibile regnum, disponens omnia suaviter et faciens una

LXXIII. — AQUILA ET BUBO.

Rex avium buboque suis desistere bellis
Decrerunt; dextris pax fuit icta datis.
«Alter in alterius pullos non saeriet ultra»,
Sic bubonis habet, sic aquilina fides.
— «Nostin', amice, meam — acilatur noctua — prolem?»
Ille negat. — «Doleo — moesta reponit avis. —
Impendere meis video cita funera natis,
Qui si non percant, gratia sortis erit.
Nam tu, rex, nulli (pro Regis more supremi)
Obsequeris, proprio ducis arbitrio.
Heu! mea progenies, tibi vel semel obvia, vixit.»
— «Ungues — alter ait — ne recare meos;
At describe tuam sobolem.» — «Soboles — ita bubo —
Est mihi, qua melius nil reperire queas.
Pluma nitens illi, levis ala, sonus quoque vocis
Mellens; agnosces dotibus hisce meos.
Hanc memori, quæso, speciem, rex, mente recorde,
Tecta, per errorem, ne populere mea.»
Paulo post, factu feliciter aucta frequenti,
Exiit ad pastum noctua; vesper erat.
Hora forte videt sub eadem regius ales,
(Qua cava stat rupes, sive ruina nigrans)
Forte videt, dico, volucrum genus iniucundum,
Implume, horridulo corpore, voce rudi:
— «Non — ait impransus — non haec bubonis amici
Proles; haec nobis monstra vorare licet.»
Monstra voravit edax raptor, buboque reversus
Pullorum videt heu! vix superesse pedes.
Ingemit orba parvus, queriturque, præcata Tonantem,
Proterat immanem fulmine carnificem.
Cui quidam: — «Proprii tu luctus unica causa;
Caecus te, matrem, nempe fefellit amor;
Quæque suam mater sobolem præstare decore
Censet, et hoc præstans cantat ubique decus.
In natis tu laudabas miracula formæ;
Formæ tam miræ num rudis umbra fuit?»

(Ad proximum numerum).

CONSTANTINI PISONI

MAGNA OFFICINA

CANDELIS VAPORE CONFICIENDIS

ab anno MDCCCIII constituta

ROMAE IN ITALIA

Corso Vittorio Emanuele 127-129

et Via de' Sediari 1, 2, 3

nuperrime

in stabili mercium ostentu Lutetiae Parisiorum constituto

aureum nomisma obtinuit,

eiusque possessor equestri dignitate est exornatus,
fide sic addita

praestantissimum hoc esse de re Italicum opificium.

Cereas faculas ad noctem comparat Ecclesiis et familiis necessarias, plurimorum iudicio, qui per orbem universum eas acquisiverunt,

Lumen de Noctis la Cere

INFALLIBILE

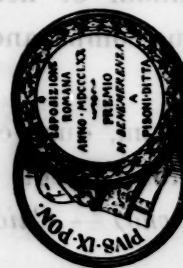

ex omni parte perfectas, quippe quae parsimoniam cum vivida luce, cum salubritate et munditie apprime coniungant.

Involucra habentur ad 50, 25, 12, 6 faculas apta.

Vitrea ad faculas minimo pretio veneunt.

Ad publica solemnia faculae peculiares suppeditantur.

Res per omnes orbis regiones nullo iuventium impendio exportatur.

VARIA

Photographica imago rerum nonaginta chilometrorum intervallo distantium nuperrimis inventionibus comparata est. Scitissimus vir Iarret rationem astronomorum sequutus, qui siderum potiuntur imagine chrySTALLINAM apponentes lentem photographico apparatusi perfectissimo, atque hac industria in photographica lamina, tenebrosa reconditam theca, longe maior nota stellae imago infertur, eo devenerat, ut 700 divisas metris imagines attingeret. At plura obstabant invento, quibus astronomi feliciter carent; scilicet interpositis errantibusque in aere ob ventos exhalationibus, nebulis, fumo, pulvere, et sexcentis huiusmodi; tum ex tremitu soli, quamvis minimo, quantentibus carris praesertim in uribus; tum, atque hoc rei caput ingens, quia meridiana lux, et quidem aestate tantum, oportuna aptaque conficiendo operi reperiebatur.

Omnia nunc haec devicit obstacula triumphaliter; et nubiloso die et pluvio rem adeptus est dissitam circiter chilometro, currum, aurigam, equos et vel imbris decidentis guttas arripens: novaque addens, quae sui iuris habet abscondita, urbem, rea, gentes nonaginta chilometrorum spatio divisas perspicue in photographicas retulit chartas, videndasque, potius admirandas dixerim, protulit.

..... Iamque, arte vocante, repostos
Ostendit modo Luna sinus.

Eruditus Pickering, qui una cum L. Percival Lawel pulcherrima de Marte planeta scrutatus est, in *Century Magazine*, quae a luna comparavit, exponit. Primo ponit in luna vulcanos neque demortuos esse, nec dormire, plures namque hiatus (crateres dicunt) passim operi penitus notat, plures alibi hiare, non quidem enormes; at hiant ubi non erant. Atqui

si ignes, ergo aquae; non enim sine aquarum commixtione vulcanorum baechantur incendia. Atqui si aquae, ergo atmosphaera, ergo aer; ergo et nix in montibus illis altissimis, quibus hispida luna est. Iamque, ratiocinium sequutus, vehementius coepit et magis assidue perspicere coronamenta illa candidissima, quae montium, Alpiumque lunarium apices pulcherrime a reliqua mole distinguuntur. Itaque comperit ea minui continenti vicissitudine aestiva, quae perpetuos circa per quatuordecim dies totidemque noctes nostras urentem solis orbem hemisphaerio lunae imponit; modo huic, modo alio hiemali perpetua vice, scilicet, quindecim paulominus diebus, candentia crescere; haec autem omnia ad amussim certis temporibus fieri, praeter ea, quae inter 50° gr. borealem, et 60° australem, certis et in locis recurrunt. Ergo, e liquidibus late nivibus quum flumina oriantur, flumina, rivi saltem et fontes habentur, et in declive discurrunt, in lacubus et stagnis et pelagis reperturi quietem. Ergo et vegetale illic regnum, et, si vegetale, etiam animale. Ergo singularis illa montium moles, quae instar stellae porrigitur, Ticho Brahe, quasi Hymalaia alter, quasi alpinum iugum illic erit, unde hinc inde defluent sexcenta flumina..... Plurima pollicetur egregius vir; et quae ulterius compererit expectamus. Num clavis erit a luna, quae caeli arcana recludat?...

Ioci.

Magni viri frustra quæsit.

Litteratus vir et historicus, virorum, qui in italicis urbibus, oppidis, vicis, pagis florissent, condere moliebatur elenchum, ideoque dimisit epistolas ad syndicos municipiorum omnium, ut nomina magnorum hominum darent, qui singulis praestitissent in locis. Redditas inter epistolas haec una ferebat: «Clarissime vir, singulos ut gratum tibi facerem, pereoratus sum in municipio meo libros, quibus militum delectus quotannis notatur. Nullus ex meis civibus umquam vere magnus fuit, sed pusilli statura omnes, utpote qui stantes intra metr. 1,55 et metr. 1,65 semper fuerunt, neque, - a saeculo res explorata est, - altitudinem hanc, crassitudinem vero metr. 0,75 umquam excessit. Habe me carum, et mediocritatem nostram dilige. Vale! »

P. d. V.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI

Leonis XIII Pontificis Maximi Natale Praeconiolum, auctore ALSINIO PHANESTO. — Augustae Taurinorum, ex officina Salesiana, anno MCMII.

S. Francisci, legendae veteris fragmenta quaedam, edidit et notis illustravit PAUL SABATIER. — Parisiis, apud officinam librariam Fischbacher, 1902.

In Victorem Hugo primo ab eius ortu saeculo evadente (MDCCCII-MCMII). Carmen Gabrielis Nuncii latine reddidit ALAFRIDUS BARTOLI. — Mediolani, ex aedibus Fr. Treves, an. MCMII.

Quattuor responsoria ad solemnitatem SS. Corporis D. N. Iesu Christi ad quattuor voces aequales. — Edid. Ptoek Spiew Koscielnay, 1902.

Resenay Composiciones de la Velada Literario-Musical que celebró el Seminario Conciliar de Guadalajara el día 11 de Enero de 1902. — Guadalaxarae edid. Ancira y Hno, 1902.

Romae in libertatem vindicatae. Carme del Prof. DEMETRIO ONDI con la versione italiana di CARLO LUIGI TORELLI. — Tbranii, edid. V. Vecchi, 1902.

NUPERAE IN INSULA CRETA EFFOSSIONES.

QUI patriae decus, attamen haud ultra veritatem, colimus, italica Pallade effossiones Cretenses initas diximus, et quae inde parta scientiae, repertaque artibus fideli stylo narravimus, prouti spatia, immo angustiae elucubratiunculis concessae nostris, coegerunt. Praestat nunc, quasi ulterius progrediente proelio, palantia solo arma colligere, et, quae feliciori alite nuperrima habentur, exponere. Duplex inde argumentum.

Facientibus academiis Neapolitanis ac Taurinensibus, itemque Romana Lynceorum, et moderatore studiorum supremo rem curante, italicae societati archeologicae, quae pars insulae occidentem spectat solem, scrutanda credita est. Roma ducentibus viris clarissimis Halbherr, De Sanctis, Savignone, Pernicri, effossiones italicae laudem anglicarum ad Gnossum, ad antea sacra Zacria et Psicroia, laudemque americanarum ad Gourniam et Hierapetram acquirant. Aptera dedit inscriptiones proxeniarum, inter quas decretum proxeniae circa stratum aethacum Aristonem, unde lucis aliquid in foedera Hellenicarum civitatum et Cretensium censum; stalam insuper funebrem mulieris saeculi IV. a. Chr. primordiis adscribendam, sanctitatem styli attici prorsus imbutam. Rarus in provincia Kismia animadversum est in templum et sanctuarium Dictymnae, quae tamen rudera villici, thesauris inhiantes, clam, palam saepe scrutati, omnino expoliarunt, et paene subvertorunt. At, quae congregari poterant, collecta sunt, praesertim illa ad aseterium Goniae, quae inter stela foedus habens inscriptum, quae Phalaris et Polyrhenia oppida conveniebant; haec emblemata propitiiae deae Artemidis Dictymnae, venatrix habita, capreola comitantes, nota; illa Aphroditis effigie, navis prora « pelagia », vel « pelagis » dicenda, numismatum testimonio hac sub imagine Phalaris celebrata cultu insigni.

Plurimaeque passim ad Hadrianum Augustum pertinentia tum in via sacra ad Dictymnaeum ducente sanctuarii impensis restaurata, tum apud Rhodop, tam apud Kismos, scilicet columnae miliaria, simulacrum marmoreum et humanum; nec praetereunda est marmorea stela funebria, herodem, tabicinem, victumque bellatorem praeferebat. E rudibus Polyrheniae emicuit haec ignoti sculptoris nomen Kallikritos. Notae fortasse vetustissimi sermonis habende sunt signa, quae in pluribus lapidibus inveniuntur, atque haec, ubi aderit bilinguis textus, viam ad novam linguam sternerent, qua olim Cretenses temporibus hiece tenebrosissimis utebantur. Comprobatur insuper est mos manendi oppida, urbes, regiones, plurimis antepositis, et sepositis propugnaculis, castellis inter se certo spatio divisas, ita ut aggrediens hostis hinc inde erumpentibus defensoribus premeretur. Leges inscriptae marmoribus, epigrammata, stela, epitaphia, sepulcra, data sunt una cum simulacris, anaglyptis, et pluribus huiusmodi ab effossionibus Hyrtakin, Kantanos, Elyros, Rhodovani, Gandos, Lissos, Haglios Kirkos ad Poekilassos, Araden, Anopolis Axos, Suliae, Rhettimos, Phaestos, Laseae, Gortynae, in qua postrema instaurationes et aedi-

ficia romana superposita sunt hellenicis aedificiis, uti hellenica olim superposita vetustissimis, cum Mycenaea aetate comparandis. Musivum opus albis et nigris lapillis confectum; Astharthis simulacra diversimode stantis aut sedentis modo in palla, modo nuda; arcaicum caput e *poros-lithos* quale illud Eleuthermium; galea aenea geminum habens Pegasus, et loricae lamina iisdem figuris caelata, cum aeneis Olympiae, opere optimis ionico, non sine victoriae spe contendunt. Praeter haec, plurima inscripta ad iura, ad leges, ad mores, privata, publica, de vita, de funeribus, favissae, templa, suppellectilem antiquitatum Cretensium italicis debitam inquisitionibus amplificaverunt. Atque omnia libenter singillatim diceremus, nisi recentia premerent maiora, quae, decedente proximo mense Iulio, nunciata sunt, et habentur prouti, spatio hodie deficiente, in proximo numero enunciabimus.

G. P.

ANNALES

Italorum regis iter in Germaniam — Orientalium Europae gentium discordiae — Venezuelanum civile bellum.

Victorii Emanuelis iter in Germaniam argumentum maximum belli pacisque consiliis his diebus praebuit. Animadversiones dubiae, interrogationes diffidentes de civili Italorum ratione a Germanis primo oblatae; timebant enim ne animus foederis, quo tamdiu duo populi inter se et cum Austria divinciuntur, iamiam esset mutatus. Cum vero rerum visui indicium verum mature successit, plerique facile senserunt Germanicam regionem atque Italicam ex loci natura, ex historia, exque ipsa populi utriusque voluntate, ad cultum et humanitatem propensa, ut aequabilem quasi compensationem repraesentarent in Europa esse locatas. Infirmata enim re italica circa internum mare, Germanicam imperium et ipsum vi sua in orbe terrarum procul dubio infirmari; contra, nisi Germania potentiam impetumque Slavorum reprimeret in borealibus Europae regionibus inque Turcarum duplici imperio, futurum ut Itali nos in interno mari ab opibus ingentibus, quotidie imperii nostri causae adversantibus, argeremur. Adde ex tempore multo inter Germanorum Italorumque regales viros omnes esse amicitias atque necessitudines, prouti Vilhelmus bene augurans Victorio ospiti opportune commemoravit, ac facile colliges Victorii accessum in urbem Borussiae caput non unum salutationis officium intelligi debere, sed pacis novam significationem novumque pignus.

*

O utinam visitatio illa effecisset ut qui Europam ad ortum solis incolunt populi inimicitiam deponerent, quae tam saepe ad ipsa arma fratres gentes impellit! Ecce enim rursus in Albania rumores; ecce ad Prizrem Agna cotidianae inter percussorum globos, Arnantes ac Turcarum copias conflictiones, magna hinc inde hominum clade; ecce Scodrae in urbe iterantur tumultus. At longe graviora Zagabriae acciderunt a Liburnis in Serbos parata: omnia vastationibus, terrore completa sunt, duxque militum Wittas, postquam domum suam a factiosis

direptam vidit, foede est interfectus. Bellogradi interea Serbi par pari se reddere Liburnis militantur; et quamvis res verborum ultra fines huc usque non processerit, cura et sollicitudine Liburni cives in Serbia afficiuntur.

*

De Venezuelano denique bello civili id innotuit, rebelles Cumana urbe, a legionariis militibus relicta, potitos esse; quin etiam Caccagna pervenisse, indeque recto tramite Caracas urbem reipublicae principem, petiisse; Castro praesidem frustra conatum ut eos praeveniret, eius enim copias ad hostem defecisse. Nihil aliud profecto restat quam ut nuncium accipiamus rerum summam a seditiosis hominibus captam.

PROPOPLICOLA.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

LEGIBUS FERENDIS

In Anglia administri a rege designati sunt Leggery, qui publicae institutioni praesit, Akers Douglas, qui civitatis rebus. Ritchie, munus hoc ante perens, latrunculariae, quae vulgo dicitur, tabulae cancellarius electus est.

In Anglica Africae australi colonia publicus coetus sessiones, magno legatorum concursu, post annos duos resumptae.

In Bavaria De Landmann, « cultum » administri munus abdicanti, De Podewils Dürnitz baro, regis Vindobonae legatus, successit.

SCRIBA.

AENIGMATA

I.

Sex mihi litterulae: telum designo trisulcam,
Quod Iovis irati dextera saepe vibrat.
Binorum sedem commuta litterularum:
Misceri propero fluctibus Oceani.
Nunc mihi deme caput: pello caliginis umbras
Et spargo rerum cuncta nitore meo.

II.

Sum calathus, si vis graeca me dicere vee;
Sublato solidus vertice fio cyclus.

FR. PALATA.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorum miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet opus, cui titulus:

CARMINUM S. ALPHONSI M. DE LIGORIO

VERSIO LATINA METRICA

QUAM CONCINNAVIT

FRANCISCUS XAVIERIUS REUSS

(Editio altera aucta novisque curis subiecta).

Aenigmata an. V, n. XIV proposita his respondent:

1) I-lex; - 2) An-na.

Ea rite soluta miserunt:

Ant. Lassota, *Sutria*. — Conventus Bulsanensis Fratrum Minorum. — Guil. Schenz, *Ratisbona*. — Ver. Carliato, *Vicentia*. — Nic. Diederichs, *Seccovia*. — Petr. Garrone, *Ferrara ad Vercellas*. — Collegium Scholarum Piarum *Stellae*. — St. Figielski, *Rypino*. — Aug. Roberge, *Chicotino in Canada*. — C. Perazzi, *Mangalore in India*. — Ad. Huna, *Grobovia*. — Princ. Gordon, *Mancunio*. — Car. Stegmüller, *St. Barbara*. — Mich. Hagn, *Horsching*. — Fr. Sallars Sch. *Pier-Sabadello*.

Sortitus est praemium

St. FIDELAKI,

ad quem missum est PETRI ANGELINI opus, cui titulus:

DE POETIS ET NUMERIS LATINIS.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina Pacis Phil. Cuggiani.